

Sestanek na Ministrstvu za zdravje, Sektor za javno zdravstvo, Ljubljana, Tivolska 50, dne 16.10.2025
Prisotni: Vesna Marinko, Tanja Mate, Mojca Gobec in Matjaž Keržan, Ana Benedičič

I.

Ana Benedičič sem predstavila ustno (predstavitev z drsnicami ni bila mogoča):

1. Problem rasti incidence kožnih rakov, ki so v Republiki Sloveniji za oba spola skupaj najpogostejša skupina rakov. Kljub dolgoletnim velikim naporom v preventivnih prizadevanjih tako Združenja slovenskih dermatovenerologov, Nacionalnega inštituta za javno zdravje, Kliničnega inštituta za medicino dela, prometa in športa ter Onkološkega inštituta kot tudi Zveze društev za boj proti raku in Nacionalnega društva bolnikov z melanomom in drugimi kožnimi raki se incidenca kožnih rakov veča – pri čemer je na osnovi sedanjih trendov incidence napovedano še okrog 40% povečanje keratinocitnih kožnih rakov v naslednjih 25 letih in je zastrašujoče skokovito povečanje incidence kožnega melanoma v zadnjem statistično obdelanem in pri Registru raka Slovenije letos objavljenem letu 2022.

2.

Ultravijolično (UV) sevanje je vzrok večini keratinocitnih kožnih rakov (bazalnocelični karcinom in ploščatocelični karcinom) in kožnih melanomov in je po International Agency for Research on Cancer (IARC) od 2009 splošno priznan samostojen popolni kancerogen ter razvrščen v Skupino 1 glede na visoko raven zanesljivosti in zadostnosti dokazov o kancerogenosti ultravijoličnega (UV) sevanja za človeka, enako kot so razvrščena ionizirajoča sevanja, azbest itd.

Od 2010 je v veljavi evropska direktiva (Direktiva 2006/25/ES) o optičnih sevanjih (vključno z UV sevanjem) umetnih virov, ki določa minimalne varnostne zahteve v zvezi z izpostavljanjem delavcev tveganjem, ki nastanejo zaradi umetnega optičnega sevanja. Za naravno (tj. sončno) UV sevanje evropske direktive ni pričakovati in se varnostni ukrepi urejajo na nacionalnem nivoju, doslej v okviru Evropske zveze (Evropska unija, EU) formalno v okrog polovice držav EU.

Iz navedenih dejstev je v nasprotju s pričakovanji od 1.5.2023 uveljavljeni Pravilnik o poklicnih boleznih (UL RS, št. 25/23), ki nikjer ne omenja UV sevanja kot kancerogena in v Seznamu poklicnih bolezni (Priloga 1) ne navaja poklicnega kožnega raka. Še posebej je nerazumljivo, ker je predhodni Samoupravni sporazum o seznamu poklicnih bolezni iz 1983 (UL SFRJ št. 38) pod zaporedno št. 35. navajal med ostalimi neionizirajočimi sevanji tudi UV sevanje in med drugimi tudi posledične spremembe na koži.

3.

Stališča kliničnih strok:

-Razširjeni strokovni kolegij medicine dela, prometa in športa (RSK MDPŠ) je v zapisniku 4. seje 10.7.2024 v točki 3 sprejel sklep, da bolezni povzročene s sončnim in drugim virom UV sevanja in posttravmatska stresna motnja strokovno lahko sodijo med poklicne bolezni. Evropska lista poklicnih bolezni teh obeh bolezenskih skupin ne vključuje v prilogo I, niti v prilogo II, jih pa vključuje lista PB MOD - zato pušča RSK MDPŠ odločitev o uvrstitvi na seznam poklicnih bolezni Ministrstvu za zdravje. RSK MDPŠ je v zapisniku tudi predlagal, da se odločitve o dopolnitvi seznama pusti za 5 let, kot je tudi navedeno v Pravilniku, ko se bo počasi sistem verifikacije poklicne bolezni uravnotežil.

-Razširjeni strokovni kolegij za dermatovenerologijo (RSK DMV) je v Zapisniku 26. seje z dne 5.9.2024 v točki 3 podprl predlog, da se poklicni kožni rak in poklicne aktinične keratoze uvrstijo v Seznam poklicnih bolezni v Pravilniku o poklicnih boleznih in prosil za čimprejšnjo realizacijo le-tega.

-Iz elektronskega sporočila asist. prof. Perić B. z dne 14.10.2025 je razvidno strinjanje onkologov Onkološkega inštituta v Ljubljani, da UV najpomembnejši dejavnik tveganja za razvoj kožnih rakov, ki jih z ustrezno zaščito lahko preprečimo v 90% in zato podpirajo prizadevanja RSK za

dermatovenerologijo in prilagajo nekaj drsnic s statističnimi podatki (oddane v tiskanem izpisu sklicatelju sestanka g. Keržan Matjažu, priložene tudi temu povzetku).

4.

Ob večanju incidence kožnih rakov (in daljšanju čakalnih dob) je bil izpostavljen problem večanja števila bolnikov z napredovalim kožnim rakom, kar se odraža tudi z enormno rastjo stroškov zdravljenja ob potrebi sistemske terapije z novejšimi zdravili v cenah 1000-3000 EUR na en odmerek (Opomba: in še več v primeru potrebe kombinacij teh zdravil).

II.

Pojasnilo MZ:

1. Tanja Mate in Mojca Gobec sta predstavili potek sprejetja sedaj veljavnega Pravilnika o poklicnih boleznih, ki je v veljavi od 1.5.2025 (v nadaljevanju Pravilnik):

Ministrstvo za zdravje je pripravljalo predlog Pravilnika skupaj s Kliničnim inštitutom za medicino dela in športa, ki je bil strokovna podpora.

2. Ob pisanju pravilnika je bil dosežen konsenz, da se na seznam poklicnih boleznih vključijo bolezni iz Priloge 1 Evropskega seznama poklicnih boleznih, kot je določen v Priporočilu Komisije (EU) 2022/2337, z dne 28. novembra 2022. Za bolezni iz priloge 1 Evropskega seznama poklicnih boleznih velja, da so nanj uvrščene le bolezni za katere obstajajo znanstveni dokazi o jasni in nedvoumni povezavi med neposrednim vplivom delovnega procesa in delovnih pogojev na določenem delovnem mestu. Zato med drugim na seznam ni bilo uvrščeno UV sevanje kljub zavedanju kancerogenosti na človeško kožo in možnost poklicnega kožnega raka. Kožni rak zaradi izpostavljenosti UV-svetlobi ni vključen v nobeno od prilog Evropskega seznama poklicnih boleznih, kar pomeni, da ga Evropska komisija trenutno ne priznava kot poklicno bolezen na ravni EU, čeprav ga nekatere države članice že uvrščajo na svoje nacionalne sezname.

3. Bolniki s kožnim rakom, kljub neuvrstitvi te bolezni v seznam poklicnih boleznih, imajo pravico do zdravljenja v okviru obveznega zdravstvenega zavarovanja. Če bolezen vpliva na delovno zmožnost, je upravičen do nadomestila za bolniško odsotnost, do poklicne rehabilitacije ali invalidske pokojnine.

III.

Razprava:

se je vrtela okrog drugih ev. možnih vplivov in pristopov k preventivi kožnih rakov in zmanjševanju rasti incidence kožnega raka, na katere pa v sedanjih razmerah nima vpliva ne dermatovenerologija, niti ne Ministrstvo za zdravje. Ministrstvo meni, da je treba preventivne ukrepe in uporabo zaščitnih sredstev zagotavljati v sklopu že veljavnih predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu.

IV.

Sklep:

Potrebno bo presoditi o priznanju kancerogenosti UV sevanja in posledicah njegovega delovanja na kožo (tudi ob izpostavljenosti v poklicu), kar je v strokovnem smislu možno preko dopolnitve vloge na Ministrstvu za zdravje še s formalnim sklepom RSK za onkologijo in RSK za medicino dela, prometa in športa, ki naj vključuje usklajene, dokazljive, mednarodno uveljavljene formalne kriterije za priznanje poklicne narave z UV sevanjem povzročenega kožnega raka.

Ministrstvo za zdravje ne dvomi v kancerogenost UV sevanj in aktivno podpira številne aktivnosti in projekte ter medijske kompanije za osveščanje o izogibanju in zaščiti pred tem dejavnikom tveganja v vseh življenjskih obdobjih, vključno s poklicno izpostavljenostjo.

Ministrstvo za zdravje izpostavlja, da je Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti pristojno za Zakon o varnosti in zdravju pri delu, ki določa, da mora delodajalec pripraviti pisno izjavo o varnosti z oceno tveganja, v kateri opredeli nevarnosti, določi ukrepe za njihovo zmanjšanje, vključno z rabo zaščitne opreme ne glede na to ali je izpostavljenost oz. bolezen na seznamu poklicnih bolezni ali ne. Pri načrtovanju delovnega okolja in postopkov mora zagotoviti varno in zdravo delo ter ga prilagoditi telesnim in duševnim zmožnostim delavcev, ob upoštevanju temeljnih načel varnosti pri delu – izogibanja nevarnostim, ocenjevanja tveganj, obvladovanja nevarnosti pri viru in prilagajanja dela posamezniku ter zagotavljanje zaščitne opreme.

Ministrstvo za zdravje bo spremljalo izvajanje Pravilnika o poklicnih boleznih ter morebitne spremembe pripravljalo preiščljeno in v sodelovanju z vsemi deležniki. Pri tem poudarja, da mora RSK za področje medicine dela, prometa in športa seznam poklicnih bolezni redno preverjati in podajati strokovne predloge, ministrstvo pa jih bo obravnavalo na podlagi znanstveno utemeljenih mnenj.

Povzetek sestanka pripravila: Ana Benedičič